

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะทางกายภาพ ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพโดยรวม เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงและประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ศึกษาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม เนื้อหาทางสถาปัตยกรรมของโบราณสถาน และคุณค่าอันมีฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเก็บบันทึกรวบรวมข้อมูลหลักฐาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อวิชาการและแนวทางการอนุรักษ์ต่อไป รวมไปถึงศึกษาแนวคิดทฤษฎีการอนุรักษ์โบราณสถาน และทัศนคติความต้องการของคนในชุมชน เพื่อเสนอเป็นแนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานแบบประชาชนมีส่วนร่วม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย กรณีศึกษาโครงการอนุรักษ์ในประเทศไทย ที่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จำนวน 5 กรณีศึกษา และแบบสอบถามที่มุ่งประเด็นไปที่ทัศนคติ และความต้องการอันเกี่ยวข้องเนื่องกับการอนุรักษ์โบราณสถานในชุมชน โดยได้แยกประเภทของแบบสอบถามออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มของบุคคลทั่วไปในชุมชนพื้นที่กรณีศึกษา 2) กลุ่มของครู อาจารย์ พระสงฆ์ในพื้นที่กรณีศึกษา และ 3) กลุ่มของบุคคลภายนอกพื้นที่กรณีศึกษา อาทิ ข้าราชการ นักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษา เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงของลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ค่านิยมและทัศนคติในการอนุรักษ์โบราณสถาน และพิจารณาถึงคุณค่าความสำคัญของตัวโบราณสถานเอง รวมไปถึงการเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาในประเทศไทย เพื่อให้เห็นถึงข้อดีของการมีส่วนร่วม

ผลจากการวิจัยพบว่า ความสำคัญของโบราณสถานที่ทำการศึกษา อยู่ในระดับที่ค่อนข้างมาก และส่วนใหญ่ได้รับการปฏิสังขรณ์แล้ว แต่คนในชุมชนเองไม่ได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานของตนเอง รวมไปถึงการที่ชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่ตระหนักในการเป็นเจ้าของ ดังนั้น จึงเสนอแนะให้แนวทางสำหรับการอนุรักษ์โบราณสถานนั้น ควรได้ให้ความสำคัญกับคนในชุมชนด้วย เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึก สร้างความสามารถเบื้องต้นในการดูแลรักษาภาพของโบราณสถาน และการเปิดโอกาสให้คนในชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานในระดับชุมชนของตนเอง อันเป็นการสนองต่อนโยบายการกระจายอำนาจ และเสริมสร้างศักยภาพให้กับชุมชนได้สามารถดูแลรักษาและบริหารจัดการโบราณสถานของตนเองในอนาคต.

The purpose of this research is to study the physical characteristic of the selected historic temples in relation to history of domicile, economy, society, culture and the role of relationship between the temples and communities. This research tries to clarify present conditions, reasons of changes and problems in conservation by studying contents of historic buildings and their cultural value as well as all factors affecting the changes. The research process includes gathering of information beneficial for conservation and studying theories of conservation as well as attitude and requirement of people in communities in order to set up a conservation guide line based on community participation.

The instrument used for this research includes case studies of conservation projects in Thailand that gave people a participation opportunity. Questionnaires are dispatched as to understand attitudes and requirement on the matters of conservation from communities. The questionnaires are sent to 3 groups of people in each community which comprises 1) a group of ordinary people 2) a group of learned persons such as teachers and monks 3) a group of outsiders working within the community.

The data analysis is considered the changes of physical characteristic, economy, society and culture of each community especially the changes of relationship between temples and communities as well as value and attitude on conservation. Comparative studies between the studied areas and successful case studies are made in order to reveal factors obstructing the success.

The result of the research found that value of historic buildings of the studied areas is still very high but most of the buildings have been restored without participation of the communities. Consequently consciousness of communities to protect these monuments as their own asset is not yet realised. Therefore the research recommends that conservation should give early priority to the communities as to build up their consciousness to protect their cultural heritages. The practical way is to encourage the community to participate in setting a conservation plan by their own. This is also an answer to the decentralized administrative policy of the present government as well as strengthening the community to have a good protection and management of their historic buildings in the near future.